

Tow. Naukow. Plockiego

F1760

Bibliot. im. Złotnickich

TOWARZYSTWO

NAUKOWE

PRZY

SZKOLE

WOJEWÓDZKIĘY PŁOCKIĘY.

Drukowano w PŁOCKU

1820 Roku.

Na Papierze z Sikorza w Województwie Płockiém.

PIERWSZE ZAWIĄZANIE TOWARZYSTWA.

Uskuteczniając projekt zaprowadzenia Towarzystwa Naukowego przy Szkole Wojewódzkiej w Płocku, podany publicznie w czasie Uroczystości Świętego Józefa, (*) zaproszony na Prezesa Biskup Płocki, Prezydujący w Wojewódzkim Szkół Dozorze, dnia 13 Czerwca b. r. zagał w Zgromadzeniu Nauczycielskiem radę względem utworzyć się mającego Towarzystwa.

Po udoskonaleniu wedle gruntownych postrzeżeń, projektu Ustaw i przepisów dla Towarzystwa ułożonego, przedsięwzięto zawią-

(*) Zgromadzenie Nauczycielskie Szkoły Wojewódzkiej podając pierwsze myśli utworzenia Naukowego Towarzystwa w Płocku, zasada się względem Biblioteki na Artykule 92 Wewnętrznego Szkół Urządzenia; w Projekcie zaś Towarzystwa, szuka szczególniej środków przez które znajdzie może sposoby dopełnić Reskrypt Kommissyi Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 12. Września 1818 roku pod liczbą 5203, nakazujący Professorom układać Naukowe zapisy, iako też Artykuł 67 Wewnętrznego Urządzenia Szkół Wojewódzkich. Usilność zaprowadzających Towarzystwo pomyslnością uwieńczona zostanie, jeżeli Obywetelom Płockim za pomoc której wzywają, potrafią się wywdzięczyć dokładnym opisem słynącego dawnością ich Woiewództwa w stanie iak było, iak jest i iak ieszcze bydz może.

zać natychmiast Towarzystwo Naukowe ze wszystkich przytomnych Osób. Tak rozpoczynając działania Towarzystwa, Ustawy jego podpisane zostały; na przyszłość zaś rada postanowiła następujące środki rozwinięcia dalszych czynności.

Naprzod. Co do stosunków Towarzystwa ze Szkołą Woiewódzką Płocką, czekać względnego upoważnienia Kommissyi Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Powtore. Szukać wsparcia dla Towarzystwa zapraszając na Opiekunów:

1. Członki Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego.
2. Członki Towarzystwa Przyjaciół Nauk.
3. Członki Uniwersytetów Polskich.
4. Dozór Szkolny Woiewódzki.

Potrzebie. Wzywając pomocy dla Towarzystwa uczynić odezwę do Obywateli Woiewództwa Płockiego; Jmiennie zaś z zaproszeniem na Korrespondentów przesłane będą wezwania:

1. Kapitulę Płockiłą.
2. Kommissarzom Obwodowym i Dozorcom Miast w Woiewództwie Płockiým.
3. Rektorom Szkół Woiewódzkich w krain.
4. Zgromadzeniu Nauczycielskiemu Szkoły Woiewódzkiej w Pultusku.
5. Professorom XX. Missyonarzy w Plocku.
6. Wydziałowi Lekarskiemu w Woiewództwie Płockiým.

Poczwarte. Na Członków czynnych zaproszeni będą Obywatele Województwa Płockiego i Mieszkańcy Płocka, szczególniiej sprzyiający Naukom. Z umieszczeniem iednak wszystkich Osób zaproszonych w liczbę Członków Towarzystwa, na odpowiedź ich oczekiwać się będzie.

Popiąte. Rada Towarzystwa czynności swoje rozpocznie w ostatnią Niedzielę Września b. r.

Poszósze. Pierwsze publiczne posiedzenie odbędzie Towarzystwo dnia 19 Marca albo w naybliższą dnia tego Niedzielę w Roku 1821, iako w doroczną Uroczystość Szkoły Płockiėj.

Posiodme. Biblioteka i Muzeum w tenczas otwarte zostaną kiedy okoliczności pozwolą, a szczególniiej ieżeli znajdziemy miysce na pokój do czytania, ieżeli pozyskamy 20 lub więcéy Osób które za opłatą czytywać zechcą.

Naresćcie. Ułożono Odezwy Towarzystwa do Opiekunów, do Korrespondentów i do Członków czynnych, które po wydrukowaniu Ustaw expedyowane bydź mają.

USTAWY TOWARZYSTWA NAUKOWEGO.

Aby upowszechniać i wznosić ile możność dozwoili oświecenie w kraju, zbiera się Towarzystwo Naukowe przy Szkole Woiewódzkiėj w Płocku, które w miarę szczęśliwego wzrostu zakreślać sobie może obszerniysze zawody; w powstaniu iednak dla zbliżenia skutku przedsięwzięcia, następującemi działaniami swoje ogranicza przepisy:

I. Zamiar Towarzystwa.

1. Towarzystwo za główny cel staranności, postanawia zebrać i opisać *dokładny Obraz Wciewództwa Płockiego*. Wzywając przeto pomocy wszystkich Obywateli, zamysła:
 - a) Zgromadzać wiadomości wyjaśniające pomniki dzieiów Narodowych, iakie w Woiewództwie i bliskiý jego okolicy znaleźć można.
 - b) Opisywać rzeczy godniéysze uwagi mogące służyć do publicznego użytku, albo do pomnożenia dotychczasowéy z nich korzyści.
 - c) Wystawiać we wszystkich względach potrzeby Woiewództwa, dla polepszenia bytu Mieszkańców.
2. Ułatwiając współobywatelom sposoby nabycia i rozszerzenia pożytecznych wiadomości Towarzystwo starać się będzie:
 - a) Zaprowadzić Bibliotekę publiczną i Xiegarnię w Płocku.
 - b) Podnosić niewiele dotąd znaczącą Drukarnię Płocką.
 - c) Zbierać Naukowe zakłady szczególniéy co do pomników historycznych albo plodów przyrodzenia.
3. Aby udzielać owoców usiłowań Towarzystwa Płockiego, a co będzie można przybliżyć się do zamierzonego celu, Towarzystwo wedle uznanéy potrzeby wchodzić może w związki z innymi utworzonymi już w kraiu naszym Towarzystwami Naukowemi.

II. Skład Towarzystwa.

4. Towarzystwo składa się z Członków *Czynnych i Korrespon-*

tów, dla protekcyi zaś w działaniach swoich uprasza sobie *Opiekunów*.

5. Na *Członków Czynnych* wzywa Towarzystwo Osoby które przez dzieła swoje wsparły już albo wesprzeć mogą zamiary Towarzystwa, tych szczególniéy którzy mieszkają w Woiewództwie Płockiém; albo z Urzędu swojego do Płocka należą.
6. *Korrespondentami* będą Obywatele Woiewództwa Płockiego którzy działania Towarzystwa wspierać zechcą.
7. Na *Opiekunów* zapraszani będą Mężowie wnoszący w kraiu naszym Nauki.
8. Każdy uczący w Szkole Woiewódzkiéy Płockiéy, iak tylko żądanie swoje oświadczy zostaię Członkiem Czynnym Towarzystwa.
9. Uczeń Szkoły Woiewódzkiéy gdy z chwałą ukończy Klasy może bydź obdarzony tytułem Korrespondenta ieżeli zamiarom Towarzystwa dopomagać zechce, a zostaię Członkiem czynnym iak tylko w pismach swoich godnym się tego okaże.

III. Obowiązki Członków Towarzystwa.

10. Członki Korrespondenci i wszyscy Obywatele Woiewództwa Płockiego, którym okoliczności dozwolą, ieżeli dopomagać zechcą zamiarom Towarzystwa, zbierać raczą potrzebne do prac w Towarzystwie wiadomości i materyały, a przysylać ie będą czyli w opisie własnym postrzeganych rzeczy, czy tylko w prostym doniesieniu do opisu zupełnego przez Członków Towarzystwa.

11. Członki Czynne Towarzystwa składają w nim Radę, która działania swoje w przypadku potrzeby przez korespondencyą odbywać może. Rada Towarzystwa tak pracę Członków podzielać będzie, ażeby każdy ile możliwości raz przynajmniéy co trzy lata, jaką stosowną do zamiarów Towarzystwa robotą czynność jego ubezpieczył.
12. Czynne Towarzystwa Członki na pierwsze jego potrzeby składać będą po Złoty 12 co pół roku. — Mniéy zamożnych a pożytecznych Członków Rada Towarzystwa od téj daniny uwalniać będzie; wszystkie znowu większe ofiary na fundusz Towarzystwa przyjmuie.
13. Kto z Członków Czynnych lub Korrespondentów przez lat sześć ciągle nie zrobi żadnego zgłoszenia do Towarzystwa, a o śmierci jego nie będzie wiadomości, ten przestanie bydź umieszczany w liczbie składających Towarzystwo, dopóki znowu iakiéy nie uczyni odezwy.

IV. Prace i posiedzenia Towarzystwa.

14. Towarzystwo dwa do roku, a przynajmniéy jedno publiczne Posiedzenie odbywać będzie, to iest: pierwsze w dzień *Świętego Józefa*, łącznie z Uroczystością Miłosierdzia Szkolnego; drugie zaś kiedy naydogodniéy wypadnie.
15. W każdym publiczném posiedzeniu oprócz przypominania zawsze celu Towarzystwa, podany będzie rapport jego czynności; a nadto będą czytywane prace Członków Towarzystwa, albo po zgonie którego opisy, co w Towarzystwie zrobił.

16. Każdą pracę która ma być z Towarzystwa Publiczności udzielona, Autor powinien oddać do przérzenia Radzie, a ta postanowi czyli Dzieło ogłoszone zostanie. Przez ten iednakże warunek, nie tamuje się piszącym wolności ogłaszania robot własnych, ale już nie w imieniu Towarzystwa.
17. Jeżeli fundusze dozwolą rzeczy ważnieysze z pism oddawanych Towarzystwu, iako téż każdoroczny Obraz iego czynności, drukowane być mogą.
18. Rada Towarzystwa do której wszyscy Członkowie czynni należą, zbiera się w każdą ostatnią Niedzielę Miesiąca, albo w poprzedzającą ten dzień Sobotę; nadzwyczajnie zaś kiedy tego wypadnie potrzeba. Komplet Rady stanowi siedem przytomnych Osób.
19. Na posiedzeniu Rady rozdaią się wyznaczonym Członkom, podane do rostrząsania prace, a po wysłuchaniu o nich raportu lub po odczytaniu całego Dzieła decyzya następuje.
20. Posiedzenie Rady ustanawia porządek Sessyi publicznych, wskazuje rzeczy potrzebujące zwrócenia szczególniéjszey uwagi Członków pracujących, stanowi we wszystkich materyach Ekonomicznych.
21. Gdyby kto z Członków Towarzystwa przyimuiący do odrobienia iakie Dzieło, uchybił dwa razy wyznaczonych przez siebie terminów nadal, wyiawszy konieczne odwłoki przyczyny, robotę swoją innemu odstąpić musi.

V. Rząd Towarzystwa.

22. Towarzystwo większością zdań wszystkich Członków Czynnych wybiera *Prezesa*, wzywa na *Członków*, zaprasza *Opiekunów*.

23. Prezes Towarzystwa raz wybrany piastuje ten Urząd dopóki go nie złoży.
24. Prezes oddalając się z miasta Płocka, wyznacza do zastępowania siebie w Radzie Towarzystwa jednego z Czynnych Członków; gdyby zaś nie mógł przewodniczyć publicznemu Zgromadzeniu, Rada jakiego z Czynnych Członków lub Opiekunów Towarzystwa wcześniéj uprosić powinna do zastąpienia w Uroczystości obowiązków Prezydującego.
25. Protokół każdéj Obrady zapisywać będzie jeden z Członków, który obowiązki *Sekretarza* przez Rok przynajmniéj pełnić powinien, ażeby mógł mieć ciągłą spraw Towarzystwa znać. Sekretarz od innych w Towarzystwie powinności wolny być może.

VI. Biblioteka i Xięgarnia.

26. Na zakład Biblioteki Towarzystwo wszystkie przyjmuje ofiary od Członków swoich i od każdego ze sprzyjających Naukom.
27. Starać się wypadnie, ażeby zbiory Xiążek Instytutów publicznych w Płocku, połączone zostały w jedną Bibliotekę publiczną Woiewódzką, do użytku tylko powszechnego bez zmiany własności.
28. Osoby chcące brać Xiążki do domu, a niemające innego prawa używania Biblioteki publicznej, składać będą na iéy utrzymanie po Złotyeh Polskich cztery co Miesiąc.
29. Nie należący do Towarzystwa, a chcący czytywać w Bibliotece, płacić będą po Złt. pols. 18 na rok. Uczniowie wolni od téy opłaty.

30. Przychód Biblioteczny od czytających obracany będzie na opał Biblioteki, światło, posługę, oprawę Xiążek, szafy i opłatę pism peryodycznych iak wiele wystarczy.
31. Biblioteka otwarta będzie po dwie godziny cztery razy co tydzień dla czytania pism peryodycznych; a dwa razy na tydzień dla tych którzy mają czytywać Xiążki w domu.
32. Może ieszcze Towarzystwo przez kredyt w Drukarniach, albo przez zebrany od Członków zasobny tymczasowy fundusz, sprowadzać potrzebne dla okolicy Płocka na sprzedaż Xiążki, a zysk ztąd będzie korzyścią Biblioteki.
33. Gdyby tym sposobem fundusze Biblioteczne Towarzystwa znacznie wzrosły, może być utrzymywany oddzielny *Bibliotekarz* za umowioną opłatą; pierwéy zaś Członki Towarzystwa tę pracę podzielać muszą. Do tego wyznaczony będzie *Wydział Biblioteczny*, w którym Rektor i Bibliotekarz Szkolny z Urzędu miéysce mieć powinni.
34. Dalsze przepisy Biblioteczne, szczególniéy co do czytania Xiążek wzięte będą z Wewnętrznego Urządzenia Szkół w Artykule Urządzenie Biblioteki na karcie 45 i dalszych; z zastosowaniem do okoliczności miéyscowych i przepisów Towarzystwa.

VII. Drukarnia Płocka.

35. Nic z Towarzystwa nie będzie drukowane tylko w Płocku. Korrektę Dziel takich, Członki Towarzystwa wezmą na siebie.
36. Dobrze także będzie ieżeli w Towarzystwie Papier sam tylko z fabryk Płockich używany zostanie.

VIII. M u z e u m.

37. Każdą osobliwość natury, pomnik historyczny, albo jaką bądź rzecz Naukom i przemysłowi przydatną, Towarzystwo z wdzięcznością do składów swoich przyjmuie.
38. Muzeum Towarzystwa połączone być może z Muzeum i Gabinetami Szkoły Woiewódzkiéy, ale starać się wypadnie o wolność nadania tym składom tytułu *Muzeum Woiewództwa Płockiego*.
39. To Muzeum dla ukazywania Publiczności w pewne czasy otwierane być może.

IX. Ogólne postanowienia.

40. Przepisy uzupełniające te Ustawy, bez naruszenia pierwotnych zamiarów Rada Towarzystwa stanowić może; każdą zaś w Ustawach zmianę lub znaczny dodatek, większość tylko zdań wszystkich Członków postanawia.
41. Sporządzona zostanie Xiega, w którój zapisywać się będą wszystkie ofiary i wszystkie dla Towarzystwa wypracowane Dzieła, a przez sąd iego przyjęte i potwierdzone.
42. Gdyby kiedy Towarzystwu Członków Czynnych zabraknąć miało, własność iego zostanie własnością Szkoły Woiewódzkiéy, a każdy z Członków historją działań Towarzystwa, iego postępu i upadku, opisaną przez siebie złożyć może do Biblioteki z własnym iednakże podpisem.

Te Ustawy i przepisy Towarzystwa Naukowego przy Szkole Woiewódzkiéy Płockiéy przyjęte zostały na pierwszém zebraniu się Człon-

ków zakładających Towarzystwo. W Płocku dnia 3. Czerwca 1820
Roku.

X. PRAŻMOWSKI B. P. Prezydujący.

Brzozowski K. W. Oświecenia.

Stanisław Dembowski Półkownik. —

J. Kukliński. — A. Kobyłecki. — Stankowski. —

Kucharski. — X. Kolumban Zager. — Pinko. —

Zdżarski. — Borowicz. — Żakob. — Grobicki. —

Steiner. — X. Moszczeński. —

Kajetan Morykoni Sekretarz.

ODEZWA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
PRZY
SZKOLE WOJEWÓDZKIĘY.
DO
SZANOWNYCH OBYWATELI
WOJEWÓDZTWA PŁOCKIEGO.

Pragnący wzrostu Oświecenia i powszechny pomyślności, zawiązali w Płocku przy Szkole Woiewódzkięy, Towarzystwo Naukowe w szczupłym z początku zakresie pracować mające, aby do celu rychlęy i pewnięy zbliżyć się można. Podawszy wiadomość o powstaniu Towarzystwa i ięgo Ustawach, Waszęy szczególnięy wzywamy pomocy Szanowni Obywatele Woiewództwa Płockiego!

Wszakże usilność Towarzystwa chcącego poznać i dokładnie opisać we wszystkich względach Woiewództwo Wasze w szczuplęyszim ieszcze zamykałaby się obrębie, gdybyście Męże czcigodni nieraczyli wspomagać zamiarów przedsiębranych dla swietności i dobrej rodzienny dawnością słynącey Ziemi. — Śmiało przeto czekamy z każdęy okolicy Woiewództwa i od bliższych ięgo sąsiadów wiadomości które zbierać w Towarzystwie podług pierwszego Artykułu Ustawy przedsiębierzemy, niemnięy ufni ieszemy względem pomocy iaka nam do uskutecznienia drugiego Artykułu potrzebna.

Tak więc Towarzystwo znajdzie się w sposobności złożenia dokładnego opisu Krainy Waszély, tak Stolica Województwa Waszego będzie mieć Bibliotekę publiczną, Xięgarnią i Druk dostateczny, wznie- sie skład pomników i osobliwości Narodowych.

W każdym z tych kroków wsparcie Wasze zacni Obywatele skuteczne Towarzystwu zostanie, Ziemi zaś Waszély pomnoży zaszczy- ty i korzyści. Kto przeto iaką bądź pomocą wesprzeć zechce Towa- rzystwo, donieść o tém raczy do iego Rady na ręce Prezesa lub Se- kretarza, a razem przyda oświadczenie czyli pozwala imię swoje za- mieścić w liczbie Członków Korrespondentów Towarzystwa, czy też Czynnym iego Członkiem bydź myśli.

w PŁOCKU, na pierwszy Obradzie Towarzystwa dnia 3 Czer- wca 1820 Roku.

X. PRAŻMOWSKI B. P. Prezes.

KAJETAN MORYKONI Sekretarz.

F. 1760